

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Рісений
КОВЧАР

Хорова Шевченкіана

До 200-літнього ювілею



**Зібрання хорових творів
у семи томах**

Твори а капела

Томи 1, 2, 3



**Твори
з інструментальним
супроводом**

Томи 4, 5



**Твори великої форми
з симфонічним
оркестром**

Томи 6, 7



ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Пісенний
КОБ'ЗАР

Хорова Шевченкіана

**Твори великої форми
з симфонічним оркестром**

Том 6

Укладач:

П. І. МУРАВСЬКИЙ

Ідея видання, загальна редакція,
біографічні довідки про композиторів, бібліографія:

О. А. ШОКАЛО

Музична редакція:

І. Д. ГАМКАЛО

Київ
Видавництво Ліра-К
2023

До семитомного зібрання хороспівів на поезію Тараса Шевченка дібрано 283 твори 155 композиторів і аранжувальників та 12 народних пісень. Переважна більшість їх досі лишалася маловідома навіть виконавцям і шанувальникам українського хорового співу та Шевченкової співаної поезії. Систематизоване видання такої великої кількості хорових творів на поезію національного генія здійснюється вперше.

Пісенний «Кобзар» унікальний тим, що в ньому системно зібрано майже всю хорову музику на поезію великого Співця України від середини ХІХ до початку ХХІ ст. Тарас Шевченко – чи не єдиний у Світі поет, майже вся поетична спадщина якого живе у співі. На основі «Кобзаря», який містить 237 поетичних творів, написано понад 300 авторських хорових творів і записано близько 100 народних пісень. У цілому на Шевченкову поезію написано понад 3000 композиторських інтерпретацій різних форм і жанрів: од солоспівів до хороспівів, кантат, симфоній, опер, ораторій, балетів. Це неперевершене поетично-музичне явище у світовій культурі.

Усі твори нотного зібрання *Пісенний «Кобзар»* розподілено на три групи: *твори а капела* – 1, 2, 3 томи; *твори з інструментальним супроводом* – 4, 5 томи; *твори великої форми з симфонічним оркестром* – 6, 7 томи. Кожен том містить ґрунтовний довідковий додаток: біографії композиторів, бібліографію нотних і музикознавчих видань, дискографію, алфавітний покажчик творів.

Визначальна особливість семитомного зібрання *Хорової Шевченкіани* – його практична цінність для сучасної музичної педагогіки у вищих, середніх музичних навчальних закладах, спеціалізованих музичних школах, для концертно-виконавської діяльності хорових колективів та для збагачення бібліотечних фондів. Пісенний «Кобзар» сприяє музично-хоровій освіті, поглибленню інтересу до Шевченкової поетичної спадщини й української хорової музики та їх популяризації в Україні й Світі.

Упорядкував це зібрання *Хорової Шевченкіани* Павло Іванович Муравський (1914–2014) – великий український хоровий диригент і педагог ХХ–ХХІ ст., народний артист України, почесний академік Національної академії мистецтв України, лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1979), Герой України (2009).

Видання приурочене 200-літтю Тараса Шевченка й 100-літтю Павла Муравського.

This 7-volume collection of choral works based on the poetry of Taras Shevchenko contains 283 works by 155 composers and 12 folk songs. The vast majority of them are still relatively unknown even among choral artists and fans of choral singing and Shevchenko's poetry. This is the first time that such a large number of choral works based on the writing of Ukraine's national genius have been published.

The «Kobzar» of Song is unique as it contains systematically collected almost all of the choral music composed from the mid-19th till the beginning of the 21st century on the poetry of Ukraine's great bard. Taras Shevchenko is likely the only poet in the world whose poetic heritage lives on in a song. In total, more than 3,000 composer interpretations of various forms and genres, from solos to choruses, cantatas, symphonies, operas, oratorios, and ballets, were written on Shevchenko's poetry. This phenomenon is unparalleled in world culture.

The works in the musical collection «Kobzar» of Song are arranged into three groups: a cappella works – 1, 2, 3 volumes; works with instrumental accompaniment – 4, 5 volumes; large forms of symphonic work – 6, 7 volumes.

This wealth of Shevchenko's poetry in song will enrich the programs of professional and amateur choirs. This rare collection will also address the shortage of printed music and will contribute to a deeper understanding of Shevchenko's poetic contributions, as well as of Ukrainian choral music and its popularization in Ukraine and abroad.

This edition will be distributed via library networks and music academies of higher learning and schools.

This rare collection of choral songs based on Shevchenko's poetry was compiled by Pavlo Ivanovych Muravskiy (1914–2014), the great Ukrainian choral conductor and pedagogue, the legend of the choral art form in the 20th and 21st centuries, patriarch of Ukrainian music culture, People's Artist of Ukraine, Shevchenko Prize winner (1979), and Hero of Ukraine (2009).

This publication coincides with the 200th anniversary of the birth of Taras Shevchenko and the 100th anniversary of the birth of Pavlo Muravskiy.

**Підготовку видання здійснив Благодійний фонд «Хорова школа Павла Муравського»
за Всеукраїнським мистецьким проектом «Україна співає «Кобзаря»».**

Зверстано за фінансової підтримки добродіїв:

о. Даниїла Сікори – священика церкви Царя Христа монастиря отців Василіян УГКЦ в м. Івано-Франківську, військового капелана; **Ігоря Дем'яниця** – регента камерного хору «Sanctemus» церкви Царя Христа монастиря отців Василіян УГКЦ в м. Івано-Франківську, кандидата мистецтвознавства, заслуженого діяча мистецтв України.

Надруковано за кошти Видавництва Ліра-К (директор – В. І. Зарицький).

ЗМІСТ

Від укладача: <i>Павло Муравський</i>	5
Від редакторів: <i>Олександр Шокало, Іван Гамкало</i>	7

Микола Лисенко (1842–1912)

1. Б'ють пороги (3 поезії «До Основ'яненка»). <i>Кантата для чоловічого, жіночого й мішаного хорів, солістів та симфонічного оркестру</i>	11
2. На вічну пам'ять Котляревському. <i>Кантата для хору, солістів та симфонічного оркестру</i>	42
3. Радуйся, ниво неполитая! («Ісаія. Глава 35 (Подражаніє)»).	
<i>Кантата на п'ять частин для жіночого й мішаного хорів, солістів та симфонічного оркестру</i>	
I. Радуйся, ниво неполитая! <i>Мішаний хор</i>	65
II. I процвітеш, позеленієш. <i>Квартет (С. А. Т. Б.)</i>	76
III. I спочинуть невольничі утомлені руки. <i>Жіночий хор та сопрано соло</i>	86
IV. Тойді, як, Господи, святая на Землю правда прилетить. <i>Тенор соло</i>	90
V. Оживуть степи, озера. <i>Мішаний хор. Фінал</i>	93

Василь Золотарьов (Куюмджі) (1872–1964)

1. Шевченківська сюїта	
I. Балада («У тієї Катерини...»)	104
II. Елегія («Тече вода в синє море»)	137
III. Ідилія («Садок вишневий коло хати»)	144
IV. Гопак («Ой гоп, гопака!». З поеми «Гайдамаки»)	152
V. Заповіт («Як умру, то поховайте»)	160

Станіслав Людкевич (1879–1979)

1. Заповіт. <i>Кантата для мішаного хору та симфонічного оркестру</i>	170
2. Кавказ. <i>Кантата-симфонія для мішаного хору та симфонічного оркестру</i>	
I. Прометей.	209
II. Не нам на прю!	272
III. Хортам, гончим... слава!	288
IV. Борітеся!	235

Біографічні довідки про композиторів	361
---	-----

Бібліографія	364
---------------------------	-----

Дискографія	366
--------------------------	-----

Алфавітний покажчик творів	367
---	-----

ВІД УКЛАДАЧА



Павло Муравський, 1948

Я дуже люблю й тонко чую поезію Тараса Шевченка, бо вона йде від самого серця! Шевченкова поезія легко кладеться на музику й легко співається, бо вона сповнена живим мелодійним звучанням. Мій заповітний задум – записати зі взірцевим академічним колективом усю Хорову Шевченкіану. Цей мистецький задум довгі роки тримає мене на Білому Світі.

Колись у людей любов і повага до «Кобзаря» була вища, як зараз. Тоді частіше й більше його читали, співали. А тепер співаних творів з «Кобзаря» знають дуже мало, всього декілька. А в моєму розпорядженні є біля 200 партитур Хорової Шевченкіани, і 160 з них я вже підготував для запису. Вони й склали основу цього видання.

Я уклав це унікальне нотне зібрання, працюючи над добром нот для запису покладеної на хорову музику Шевченкової поезії. За всю історію музичного освоєння поетичної спадщини нашого генія – це перше найповніше видання Хорової Шевченкіани. Такого в Україні ще не було. Випуск у світ до 300 хорових творів на поезію Тараса Шевченка в одному зібранні здійснюємо вперше.

Свого часу я записав з капелами «Трембіта» й «Думка», хорами Українського радіо й диригентсько-хорового факультету Київської державної консерваторії (з 1995 – Національна музична академія України) імені П. І. Чайковського 32 хорові твори. Вони увійшли до першого аудіоальбому з трьох компакт-дисків, яким у 2010 році започатковано серію Пісенний «Кобзар».

На жаль, мені не вдалося організувати взірцевій академічний хор для повного запису Пісенного «Кобзаря». Тож завершити свій мистецький задум на основі цього зібрання Хорової Шевченкіани заповідаю моїм учням. Їм належить здійснити Всеукраїнський мистецький проект «Україна співає «Кобзаря»».

Звучання Пісенного «Кобзаря» має бути на рівні геніальної Шевченкової поезії. А здійснені кращими хорами записи стануть доступні широкому загалу: вони розійдуться по школах, бібліотеках, закладах культури, й люди матимуть змогу слухати їх постійно. І так ми чути-мемо й згадуватимемо Шевченка не тільки в день його народження і в день пам'яті, а повсякчас і осягатимемо силу його духу та самі оживатимемо душами. Високомистецьке хорове озвучення проникливої Шевченкової поезії дає потужне відчуття волі й спонукає людей до культурного розвитку. А культурні люди й житимуть краще, бо культурна людина знає, що треба робити, щоб жити не абияк, а достойно.

І в цьому нам дуже допоможе хоровий спів, бо гуртовий спів розвиває взаємовідчуття, спонукає до самоорганізованості, заохочує до співпраці й згуртовує людей у культурну спільноту. Хоровий спів сприяє розвитку національної самосвідомості й загальної культури суспільства та об'єднує людей у народ. Спів активізує все єство людське. Спів дає відчуття волі!

Хоровий спів – найулюбленіше мистецтво нашого народу, бо кожній людині дає можливість долучитися до спільного духовного джерела. Хоровий спів єднає людські серця, підносить їхній внутрішній настрій, надихає на гармонію, налаштовує на природний лад. Традиційний український хоровий спів на основі природного ладу сприяє наведенню ладу в суспільстві. За допомогою хорового співу як базового мистецтва Української культури ми здатні змінити наше життя на краще, бо Україна багата природою й здібними людьми, мовою й пісенністю. Треба тільки позбутися столітніх звичок прислужувати чужинцям і перестати говорити-думати й співати чужою мовою. Коли мова й пісня стануть українською цілістю, тоді й Українці стануть культурною цілістю, й Україна буде цілісна, сильна.

Визначальний вплив на культурний розвиток молодого покоління провідних народів має музична освіта й хоровий спів. І найкращий спосіб для виховання дітей і розвитку музичної й загальної культури Українців – запровадити в загальноосвітніх школах уроки музичної грамоти й хорового співу.

В Україні для музичної освіти не вистачає хорової літератури, а це семитомне зібрання надолужить брак нотних видань і популяризуватиме шедеври української народної й класичної хорової музики на основі Шевченкової поезії. Тут зібрано твори різного ступеня складності, тож цим нотним зібранням зможуть користуватися і навчальні, й професійні хори.

Видання Хорової Шевченкіани, безумовно, сприятиме музично-хоровій освіті й поглибленому вивченню Шевченкової поетично-пісенної спадщини та її популяризації в Україні й Світі.

Приурочую цю працю до 200-літнього Шевченкового ювілею й свого 100-ліття.

14.I.2014

